

Cauza C-575/23**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

15 septembrie 2023

Instanța de trimitere:

Conseil d'État (Belgia)

Data deciziei de trimitere:

31 august 2023

Reclamanți:

FT

AL

ON

Pârât:

État belge

Intervenientă:

Orchestre national de Belgique

I. Situația de fapt și actul atacat

- 1 Prin cererea introductivă depusă la 26 iulie 2021, FT, AL și ON solicită anularea arrêté royal du 1er juin 2021 relatif aux droits voisins du personnel artistique de l'Orchestre national de Belgique (Decretul regal din 1 iunie 2021 privind drepturile conexe ale personalului artistic al Orchestrei Naționale a Belgiei (MB nr. 2021042025 din 4 iunie 2021).
- 2 Înainte de adoptarea actului atacat, exploatarea drepturilor conexe ale muzicienilor Orchestre national de Belgique (Orchestra Națională a Belgiei, denumită în continuare „ONB”), intervenientă, era negociată, de la caz la caz, în cadrul Comitetului de concertare de bază.

- 3 Începând din anul 2016, au loc negocieri între ONB și delegațiile sindicale ale muzicienilor, în cadrul Comitetului de concertare de bază, pentru a se ajunge la un acord cu privire la remunerarea drepturilor conexe. Până în prezent, aceste negocieri nu au avut succes.
- 4 În septembrie 2019, ONB a decis să propună muzicienilor să semneze contracte individuale care să prevadă anumite sume forfetare, aceste sume fiind plătite imediat muzicienilor care semnează contractul menționat și fiind rezervate până la adoptarea unui decret regal pentru ceilalți.
- 5 Acest decret regal, care constituie actul atacat, a fost adoptat la 1 iunie 2021. Preambulul său indică printre altele următoarele:

„Având în vedere Directiva (UE) 2019/790 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind dreptul de autor și drepturile conexe pe piața unică digitală și de modificare a Directivelor 96/9/CE și 2001/29/CE;

[...]

Întrucât articolul XI.205 § 4 din Code de droit économique (Codul de drept economic) permite ca, atunci când prestațiile sunt efectuate de un artist interpret sau executant în executarea unui raport de muncă sau a unui raport de serviciu, drepturile patrimoniale care rezultă din drepturile conexe să fie cedate angajatorului, cu condiția ca cesiunea drepturilor să fie prevăzută în mod expres și ca prestația să intre în sfera contractului sau a statutului;

Întrucât buna funcționare a Orchestrei Naționale a Belgiei impune ca toate drepturile legate de executarea și de exploatarea prestațiilor artiștilor interpreți sau executanți din Orchestra Națională a Belgiei să îi fie cedate;

Întrucât Directiva (UE) 2019/790 [...] consacră la articolul 18 principiul remunerării adecvate și proporționale a artiștilor interpreți sau executanți, ținând seama de principiul libertății contractuale și de cel al unui echilibru just între drepturi și interese;

Întrucât considerentul (73) al aceleiași directive precizează că plata unei sume forfetare poate de asemenea constitui o remunerare proporțională și că statele membre pot ține seama de caracteristicile specifice ale fiecărui sector;

Întrucât remunerația prevăzută în prezentul decret regal pare adecvată și proporțională având în vedere caracteristicile specifice ale sectorului, profitul generat de exploatarea drepturilor conexe ale muzicienilor Orchestrei Naționale a Belgiei, precum și remunerarea drepturilor conexe aplicată în orchestrele belgiene de dimensiune și situație juridică similare;

[...]”.

Dispozitivul decretului regal prevede următoarele:

„ Articolul 1. În sensul prezentului decret, se aplică următoarele definiții:

1° Artist interpret sau executant: muzician ale Orchestrei Naționale a Belgiei angajat ca personal căruia i se aplică un statut de drept administrativ sau în temeiul unui contract de muncă, cu excepția muzicienilor care exercită funcția de director muzical sau de solist.

[...]

8° Serviciu: orice prestație a artiștilor interpreți sau executanți care face obiectul unei difuzări, al unei înregistrări audiovizuale sau al unei fonograme în vederea exploatării sale de către Orchestra Națională a Belgiei sau de către succesorii în drepturi ai acesteia, cu o durată de cel puțin trei ore și de cel mult patru ore sau în timpul unui concert «în direct». [...]

Articolul 2. Artistul interpret sau executant cedează Orchestrei Naționale a Belgiei[,] în conformitate cu dispozițiile prezentului decret, drepturile conexe privind prestațiile sale realizate în cadrul atribuțiilor sale în serviciul Orchestrei Naționale a Belgiei.

Articolul 3

§ 1. Sunt cedate Orchestrei Naționale a Belgiei, în temeiul articolului 2, în schimbul indemnizațiilor precizate la articolele 4 și 6, următoarele drepturi conexe: [...]

§ 2. Drepturile cedate în conformitate cu articolul 2 și cu alineatul 1 al prezentului articol sunt cedate pe toată durata drepturilor conexe și la nivel mondial.

[...]

Articolul 4

§ 1. În schimbul cesiunii drepturilor transmise în temeiul articolelor 2 și 3, se acordă artiștilor interpreți sau executanți care au prestat servicii timp de un an întreg o indemnizație anuală de 600 de euro brut. Pentru artiștii interpreți sau executanți care nu au prestat servicii un an întreg, indemnizația va fi de 24 de euro brut pentru fiecare serviciu. [...]

§ 2. Această sumă se plătește artiștilor interpreți sau executanți ca «drepturi conexe».

§ 3. Indemnizația anuală de 600 de euro prevăzută la alineatul 1 al prezentului articol acoperă cesiunea drepturilor conexe prevăzută la articolele 2 și 3 până la concurența unui număr maxim de 25 de servicii pe an. [...]

[...]

Înregistrările fonogramelor în studio [...] nu sunt incluse în acest număr maxim. Ele dau naștere unei indemnizații specifice de 3 000 de euro pentru fiecare fonogramă, care trebuie împărțită în părți egale între artiștii interpreți sau executanți participanți.

Serviciile care fac obiectul unei înregistrări audiovizuale difuzate prin (re)transmisie televizată pentru care organizatorul plătește o remunerație Orchestrei Naționale a Belgiei nu sunt incluse în acest număr maxim. Remunerația percepută de Orchestra Națională a Belgiei pentru retransmisia televizată se plătește artiștilor interpreți sau executanți participanți prin împărțire în părți egale între artiștii interpreți sau executanți participanți.

În cazul depășirii numărului maxim de servicii precizate la prezentul alineat, se datorează artiștilor interpreți sau executanți o indemnizație suplimentară de 24 de euro brut pentru fiecare serviciu.

§ 4. În plus față de indemnizație prevăzută la alineatul 1 al prezentului articol, artistul interpret sau executant are dreptul la o indemnizație suplimentară pentru drepturile conexe în cadrul executării unui contract încheiat între o persoană care intră exclusiv sub incidența dreptului privat și Orchestra Națională a Belgiei. Plata acestei indemnizații suplimentare nu poate conduce în niciun caz la un deficit în executarea acestui contract de către Orchestra Națională a Belgiei.

Această indemnizație este stabilită, pentru toți artiștii interpreți sau executanți, la 50 % din veniturile nete ale Orchestrei Naționale a Belgiei după deducerea cheltuielilor variabile de producție (dirijor, muzicieni suplimentari, coruri-soliști, sală, cheltuieli de înregistrare, marketing, dramaturgie ...), care trebuie împărțite în părți egale între artiștii interpreți sau executanți participanți.

[...]”.

II. Cadrul juridic

1. Dreptul Uniunii

- 6 Directiva (UE) 2019/790 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind dreptul de autor și drepturile conexe pe piața unică digitală și de modificare a Directivelor 96/9/CE și 2001/29/CE (JO 2019, L 130, p. 92) consolidează protecția autorilor și a artiștilor interpreți și executanți. Ea introduce pentru aceștia un drept la o remunerație echitabilă în cadrul contractelor de exploatare a operelor lor.
- 7 Considerentele (72) și (73) au următorul cuprins:

„(72) Autorii și artiștii interpreți sau executanți se află de obicei într-o poziție de negociere mai slabă atunci când acordă licențe sau își transferă drepturile prin contract, inclusiv prin intermediul propriilor societăți comerciale, în scopul exploatării lor în schimbul unei remunerații, și respectivele persoane fizice au nevoie de protecția asigurată de prezenta directivă pentru a putea beneficia pe deplin de drepturile armonizate în temeiul dreptului Uniunii. Această nevoie de protecție nu apare atunci când celălalt partener contractual este un utilizator final și nu exploatează opera, sau interpretarea sau execuția propriu-zisă, situație ce se poate regăsi, de exemplu, în unele contracte de muncă.

(73) Remunerarea autorilor și artiștilor interpreți sau executanți ar trebui să fie adecvată și proporțională cu valoarea economică reală sau potențială a drepturilor acordate prin licență sau transferate, ținându-se seama de contribuția autorului, sau a artistului interpret sau executant la ansamblul operei sau al altor obiecte protejate, precum și de toate celelalte împrejurări ce determină un caz, cum ar fi practicile de piață sau exploatarea efectivă a operei. Plata unei sume forfetare poate de asemenea constitui o remunerare proporțională, însă nu ar trebui să reprezinte regula. Statele membre ar trebui să aibă posibilitatea de a defini cazuri specifice în care se poate aplica plata forfetară, ținând seama de caracteristicile specifice ale fiecărui sector. Statele membre ar trebui să aibă libertatea de a pune în practică principiul unei remunerări adecvate și proporționale prin intermediul unor mecanisme existente sau nou-introduse, printre care se pot afla negocierile colective și alte mecanisme, cu condiția ca acestea să respecte dreptul aplicabil al Uniunii.”

- 8 Considerentele (74)-(78) privesc necesitatea ca autorii și artiștii interpreți sau executanți să dispună de informații pentru a evalua valoarea economică a drepturilor lor, inclusiv valoarea continuă și în comparație cu remunerația primită pentru cesiunea acestora, importanța transparenței în acest domeniu și necesitatea unui mecanism de ajustare a acestei remunerații.
- 9 Considerentul (82) are următorul cuprins: „Nicio dispoziție din prezenta directivă nu ar trebui interpretată ca o interdicție pentru titularii de drepturi exclusive în temeiul dreptului Uniunii în materia dreptului de autor de a autoriza utilizarea gratuită a operelor sau a altor obiecte protejate ale acestora, inclusiv prin intermediul unor licențe fără caracter exclusiv și gratuite acordate oricărui utilizatori”.
- 10 Capitolul 3, intitulat „Remunerația echitabilă în contractele de exploatare ale autorilor și ale artiștilor interpreți sau executanți”, cuprinde printre altele următoarele dispoziții:

Articolul 18 – Principiul remunerării adecvate și proporționale

(1) Statele membre se asigură că, atunci când autorii și artiștii interpreți sau executanți acordă licențe sau își transferă drepturile exclusive pentru exploatarea operelor lor sau a altor obiecte protejate, aceștia au dreptul să primească o remunerație adecvată și proporțională.

(2) La punerea în aplicare în dreptul intern a principiului prevăzut la alineatul (1), statele membre sunt libere să utilizeze diferite mecanisme și să țină seama de principiul libertății contractuale și de cel al unui echilibru just între drepturi și interese.

Articolul 19 – Obligația de transparență [...]

Articolul 20 – Mecanismul de ajustare a contractelor

(1) Statele membre se asigură că, în absența unor contracte colective de muncă în care să fie prevăzut un mecanism comparabil cu mecanismul stabilit în prezentul articol, autorii și artiștii interpreți sau executanți sau reprezentanții lor au dreptul de a reclama o remunerație suplimentară adecvată și echitabilă părții cu care au încheiat un contract de exploatare a drepturilor lor, sau succesorilor în drept ai acesteia, atunci când remunerația convenită inițial se dovedește a fi disproporționat de scăzută în raport cu toate veniturile relevante ulterioare obținute din exploatarea operelor ori a interpretărilor sau a execuțiilor.

[...]

Articolul 22 – Dreptul de revocare

(1) Statele membre se asigură că, în cazul în care un autor sau un artist interpret sau executant a acordat o licență exclusivă sau și-a transferat în mod exclusiv drepturile în ceea ce privește o operă sau un alt obiect protejat, autorul ori artistul interpret sau executant poate revoca integral sau parțial licența sau transferul de drepturi în caz de neexploatare a respectivei opere sau alt obiect protejat.

(2) Dispoziții specifice privind mecanismul de revocare prevăzut la alineatul (1) pot fi prevăzute în dreptul intern

[...]

Statele membre pot exclude de la aplicarea revocării mecanismului operele sau alte obiecte protejate dacă aceste opere sau alte obiecte protejate conțin în mod obișnuit contribuții ale mai multor autori sau artiști interpreți sau executanți.

[...]”.

Articolul 26 – Aplicarea în timp

(1) Prezenta directivă se aplică tuturor operelor și altor obiecte protejate de dreptul național în materia dreptului de autor la 7 iunie 2021 sau ulterior.

(2) Prezenta directivă se aplică fără a aduce atingere actelor încheiate sau drepturilor dobândite înainte de 7 iunie 2021.

[...]

Articolul 29 – Transpunere

(1) Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 7 iunie 2021. [...]"

2. Dreptul național

- 11 La momentul adoptării actului atacat, cartea XI din Codul de drept economic cuprindea următoarele dispoziții, în capitolul 3 „Drepturi conexe” din titlul 5 „Drepturi de autor și drepturi conexe”:

„Articolul XI.203. [...]

Drepturile conexe recunoscute în prezentul capitol sunt mobile, cesionabile și transmisibile, integral sau parțial, în conformitate cu normele Code civil (Codul civil). Ele pot face printre altele obiectul unei înstrăinări sau al unei licențe simple sau exclusive.

[...]

Articolul XI.205

§ 1. Artistul interpret sau executant este singurul care are dreptul de a reproduce sau de a autoriza reproducerea prestației sale, în orice mod și sub orice formă, directă sau indirectă, temporară sau permanentă, integrală sau parțială.

[...]

§ 4. În cazul în care prestațiile sunt efectuate de un artist interpret sau executant în executarea unui raport de muncă sau a unui raport de serviciu, drepturile patrimoniale pot fi cedate angajatorului, cu condiția ca cesiunea drepturilor să fie prevăzută în mod expres și ca prestația să intre în sfera contractului sau a statutului.

[...]

Acordurile colective pot stabili întinderea și modalitățile de transfer.

[...]

Articolul XI.206 [...]

§ 4. Cu excepția cazului în care se prevede altfel, cuantumul remunerației este proporțional cu veniturile obținute din exploatarea operei audiovizuale. În acest caz, producătorul va transmite artistului interpret sau executant, cel puțin o dată pe an, o situație a veniturilor pe care le va fi obținut din fiecare mod de exploatare.

[...]”.

- 12 Legea de transpunere a Directivei 2019/790 a fost promulgată la 19 iunie 2022. Această lege a modificat unele dintre dispozițiile citate anterior.

Articolul XI.205 are în prezent următorul cuprins:

„§ 1. Artistul interpret sau executant este singurul care are dreptul de a reproduce sau de a autoriza reproducerea prestației sale, în orice mod și sub orice formă, directă sau indirectă, temporară sau permanentă, integrală sau parțială.

[...]

§ 4. În cazul în care prestațiile sunt efectuate de un artist interpret sau executant în executarea unui raport de muncă sau a unui raport de serviciu, drepturile patrimoniale pot fi cedate sau acordate sub licență angajatorului, cu condiția ca cesiunea sau licența asupra drepturilor să fie prevăzută în mod expres și ca prestația să intre în sfera contractului sau a statutului.

[...]”.

Dreptul la o remunerație adecvată și proporțională în cadrul convențiilor de exploatare este consacrat după cum urmează:

„Articolul XI.205/1. În cazul în care un artist interpret sau executant a cedat sau a acordat sub licență drepturile sale exclusive pentru exploatarea prestațiilor sale în cadrul unei convenții de exploatare, el păstrează dreptul de a primi o remunerație adecvată și proporțională”.

În sfârșit, noul articol XI.205/5 prevede următoarele:

„Articolul XI.205/5. Convențiile colective pot stabili printre altele:

- 1° întinderea cesiunii sau a acordării licenței asupra drepturilor;
- 2° modalitățile de cesiune sau de acordare a licenței asupra drepturilor;
- 3° modalitățile de remunerație pentru cesiune sau acordarea licenței;

[...]”.

III. Argumentele esențiale ale părților din litigiul principal

1. *Primul motiv*

- 13 Reclamanții susțin că o eventuală cesiune a drepturilor conexe nu poate avea loc decât cu consimțământul titularului lor. Ei interpretează articolul XI.205 alineatul 4 al patrulea paragraf din Codul de drept economic în sensul că permite cesiunea drepturilor conexe prin acorduri colective, printre altele atunci când prestațiile sunt efectuate în executarea unui raport de muncă sau a unui raport de serviciu, iar drepturile patrimoniale sunt cedate angajatorului. În opinia acestora, cesiunea drepturilor conexe ale artiștilor interpreți sau executanți statutari nu poate fi realizată decât printr-un act normativ, precum statutul, dar cu consimțământul titularilor acestor drepturi, prin intermediul unui acord colectiv rezultat în urma consultării sindicatelor. Or, nu a fost încheiat niciun acord colectiv privind întinderea și modalitățile transferului drepturilor conexe ale acestora prin actul atacat.
- 14 Pârâtul și intervenienta afirmă că alineatul 4 al articolului XI.205 consacră un regim de excepție pentru transferul drepturilor conexe, în special atunci când prestațiile sunt efectuate în executarea unui contract de muncă sau a unui statut. În opinia lor, nu ar fi necesar, în acest caz, să se respecte normele de drept civil. Transferul drepturilor conexe ar putea fi prevăzut de contractul de muncă sau de statut, după caz. Încheierea unui acord colectiv cu privire la întinderea și la modalitățile transferului ar fi doar o posibilitate.

2. *Al cincilea motiv*

Teza reclamanților

- 15 Al cincilea motiv este întemeiat în special pe încălcarea articolului 17 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), a articolelor 10 și 288 TFUE și a articolelor 18-20 și 22 din Directiva 2019/790.

Primul aspect

- 16 Drepturile conexe constituie drepturi de proprietate intelectuală a căror protecție este garantată, printre altele, de articolul 17 din cartă. Cesiunea acestor drepturi este posibilă, dar în condițiile prevăzute la articolul XI.205 alineatul 4 din Codul de drept economic, astfel încât întinderea și modalitățile transferului acestor drepturi pot fi stabilite fie prin intermediul unei convenții individuale, fie printr-un „acord colectiv” de natură civilă, care presupune un acord de voință între părți.
- 17 În sectorul public, raporturile de muncă dintre angajatori și lucrători, în special condițiile pecuniare ale acestor raporturi, sunt prin natura lor stabilite în mod unilateral de autoritatea administrativă prin intermediul unor acte normative adoptate după negociere, cu respectarea legii. ONB și personalul său, indiferent dacă este statutar sau contractual, se înscriu în această situație juridică proprie

dreptului administrativ. În acest context, actul atacat realizează unilateral cesiunea drepturilor conexe ale muzicienilor statutari și contractuali, fără acordul individual sau colectiv al persoanelor interesate. Or, în ceea ce privește drepturile patrimoniale, acestea nu puteau fi cedate fără acordul titularului lor, care putea lua forma unui acord colectiv. În lipsa unui acord individual al fiecărui muzician – ceea ce este incompatibil cu principiile egalității și nediscriminării care trebuie să guverneze stabilirea unor astfel de situații într-un act normativ – actul atacat nu putea fi adoptat fără un acord colectiv.

- 18 În calitatea lor de lucrători aflați sub regimul unui statut, reclamantii consideră că sunt vizați de dispozițiile capitolului 3 din Directiva 2019/790. Artiștii angajați în temeiul unui contract de muncă intră în domeniul de aplicare personal al acestor dispoziții, în timp ce artiștii aflați sub regimul unui statut nu sunt excluși în mod expres din acesta.
- 19 Articolul 18 din Directiva 2019/790 trebuie interpretat în lumina considerentelor (72) și (73) ale acesteia. ONB nu este un utilizator final în sensul considerentului (72) al directivei, ci intenționează să achiziționeze drepturile artiștilor interpreți sau executanți pentru a exploata ea însăși împreună cu terții prestațiile artiștilor. Rezultă că atât artiștii angajați în temeiul unui contract de muncă, cât și artiștii angajați în temeiul unui statut al ONB trebuie să beneficieze de protecția prevăzută de directivă.

Al doilea aspect

- 20 În cadrul celui de al doilea aspect, reclamantii constată că, fiind adoptat la 1 iunie 2021 pentru a intra în vigoare în ziua publicării sale în *Moniteur belge*, și anume vineri, 4 iunie 2021, actul atacat a fost publicat *in extremis*, în ultima zi lucrătoare înainte de luni, 7 iunie 2021, data limită de transpunere a Directivei 2019/790.
- 21 Potrivit reclamantilor, prin adoptarea actului atacat chiar înainte de data limită de transpunere, pârâtul a crezut că poate eluda dispozițiile acestei directive care consolidează protecția artiștilor interpreți sau executanți și prevăd dreptul acestora de a negocia contractual cesiunea drepturilor lor, de a primi o remunerație adecvată și proporțională și o remunerație suplimentară în caz de succes.
- 22 Actul atacat încalcă aceste obligații în măsura în care implică cesiunea obligatorie a drepturilor conexe, prevede, în schimbul acestei cesiuni, o remunerație care nu este nicidecum adecvată și proporțională, nu prevede nicio remunerație suplimentară în caz de succes și nu oferă niciun drept de informare și de control cu privire la exploatarea acestor drepturi.
- 23 Din Hotărârea din 18 decembrie 1997, *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, EU:C:1997:628) rezultă că, în interiorul termenului de transpunere stabilit de o directivă, statele membre trebuie să se abțină să adopte dispoziții care ar putea compromite grav rezultatul prevăzut de directiva în cauză, concluzie confirmată în Hotărârea din 4 iulie 2006, *Adeneler și alții* (C-212/04, EU:C:2006:443). În temeiul acestei jurisprudențe, autoritatea națională nu putea adopta dispoziții care

încalcă directiva în curs de transpunere, ci, dimpotrivă, trebuia să se conformeze deja acesteia.

- 24 „Actele încheiate” înainte de 7 iunie 2021, menționate la articolul 26 alineatul (2) din Directiva 2019/790, nu pot fi acte „adoptate” de autoritățile publice, care trebuie să respecte directiva deja în vigoare. Actul atacat este un regulament general, care este supus regimului directivei, chiar dacă este adoptat între 9 iunie 2019 și 7 iunie 2021. Articolul 26 din directivă trebuie interpretat în sensul că protejează drepturile dobândite de autori și de interpreți, iar nu drepturile dobândite de utilizatori. În sfârșit, această dispoziție protejează numai drepturile dobândite în mod legal, adică în conformitate cu dreptul european. Articolul 26 alineatul (2) se aplică drepturilor dobândite după 6 iunie 2019 numai în cazul în care acestea nu compromit în mod grav obiectivele Directivei 2019/790.
- 25 Articolul 26 din directivă trebuie interpretat în lumina considerentului (82) al acesteia, în sensul că protejează drepturile dobândite de autori și de interpreți, iar nu drepturile dobândite de utilizatori.

Teza pârâtului

Cu privire la primul aspect

- 26 Pârâtul arată că articolul 26 din Directiva 2019/790 se aplică fără a aduce atingere actelor încheiate sau drepturilor dobândite înainte de 7 iunie 2021. Pe de altă parte, statutul pecuniar al personalului statutar, precum muzicienii ONB, nu intră în domeniul de aplicare al Directivei 2019/790. Prin urmare, reclamantii nu ar putea să solicite aplicarea articolelor 18-23 din directivă, care privesc numai artiștii angajați în temeiul unui contract de exploatare a drepturilor lor conexe, iar nu personalul statutar.

Cu privire la al doilea aspect

- 27 Pârâtul contestă că a adoptat dispoziții care ar putea compromite grav realizarea rezultatului prevăzut de directivă. Această directivă nu are vocația de a se aplica artiștilor aflați sub regimul unui statut, ci numai celor angajați în temeiul unui contract. Deși actul atacat se situează, în opinia sa, în afara domeniului de aplicare al directivei, el arată că a ales să respecte linia generală a acestei directive la elaborarea actului atacat. Prin urmare, el a menționat în mod expres directiva în preambulul său și a prevăzut o remunerație adecvată și proporțională în beneficiul muzicienilor ONB.
- 28 Actul atacat nu exclude posibilitatea artiștilor destinatari ai actului atacat de a încheia un acord individual sau colectiv cu ONB pentru a stabili modalitățile și întinderea cesiunii. Actul atacat conține în sine toate informațiile de care au nevoie muzicienii orchestrei pentru a putea determina caracterul adecvat și proporțional al remunerației lor.

- 29 Pârâtul contestă nerespectarea articolului 20 din directivă, dat fiind că reclamantii nu demonstrează că remunerația prevăzută de actul atacat se dovedește disproporționat de scăzută în raport cu toate veniturile relevante obținute din exploatarea operelor ori a interpretărilor sau a execuțiilor. Faptul că actul atacat nu prevede o remunerație suplimentară adecvată și echitabilă în caz de succes nu compromite realizarea rezultatului prevăzut de directivă și nu exclude posibilitatea artiștilor interpreți sau executanți de a solicita o remunerație suplimentară în caz de succes și de a o negocia cu ONB prin intermediul unui acord separat.
- 30 În plus, faptul că actul atacat nu prevede posibilitatea unei revocări a cesiunii drepturilor în cazul neexploatării, în special pentru artiștii interpreți angajați în temeiul unui contract de muncă, nu compromite realizarea rezultatului prevăzut de directivă. Cazul prestațiilor orchestrei, care le înglobează pe cele ale tuturor muzicienilor care compun orchestra, intră sub incidența posibilității de excludere prevăzute la articolul 22 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2019/790.

Teza intervenientei

- 31 Intervenienta apreciază că articolele 18-23 din Directiva 2019/790, care nu se regăseau în propunerea inițială prezentată de Comisie, sunt redactate în termeni vagi, care lasă o marjă foarte largă de transpunere statelor membre.
- 32 Potrivit intervenientei, reclamantii nu ar putea invoca această directivă pentru următoarele motive:
- ea nu ar fi direct aplicabilă în dreptul belgian;
 - din motive de securitate juridică, articolul 26 precizează că directiva (și, prin urmare, dispozițiile de transpunere) nu se aplică în niciun caz drepturilor dobândite înainte de 7 iunie 2021. Prin urmare, cesiunile realizate înainte de 7 iunie 2021 nu sunt vizate de directivă. Or, actul atacat a intrat în vigoare la 4 iunie 2021, astfel încât dispozițiile acestei directive nu îl pot afecta în niciun fel;
 - directiva este invocată numai în ceea ce privește articolele 18-22, referitoare la „contractele de exploatare”, deși este îndoielnic că aceste articole sunt aplicabile cesiunilor de drepturi conexe asupra prestațiilor realizate în cadrul unui contract de muncă sau al unui statut.
- 33 În orice caz, actul atacat nu ar putea compromite realizarea rezultatului prevăzut de Directiva 2019/790. Regimul de remunerare prevăzut de actul atacat este pe deplin conform cu rezultatul prevăzut de Directiva 2019/790.
- 34 Un drept poate fi dobândit printr-un contract sau printr-un act cu putere de lege sau administrativ care are ca efect dobândirea dreptului. Potrivit articolului 26 din Directiva 2019/790, directiva nu aduce atingere drepturilor transferate ca urmare a unui contract sau în alt mod înainte de 7 iunie 2021. Normele acestei directive nu se aplică actelor juridice anterioare datei de 7 iunie 2021.

3. Al șaselea motiv

- 35 Al șaselea motiv este întemeiat pe încălcarea a diverse dispoziții, printre care articolul 17 din cartă și articolele 18-22 din Directiva 2019/790.

Teza reclamanților

- 36 În ceea ce privește caracterul aplicabil al directivei, reclamanții susțin că actul atacat nu a fost „încheiat”, ci „adoptat” în mod unilateral de pârât.

Primul aspect

- 37 Remunerarea drepturilor conexe, astfel cum este prevăzută de actul atacat, nu este adecvată și proporțională – sau proporționată – și nu se întemeiază pe niciun element obiectiv și pertinent care să permită aprecierea caracterului rezonabil al acesteia.
- 38 Din considerentul (73) al Directivei 2019/790 rezultă că, pentru ca remunerația să poată fi considerată adecvată și proporțională – sau proporționată – cu valoarea reală sau potențială a drepturilor transferate, trebuie să se țină seama de contribuția artistului la prestație și de toate celelalte împrejurări, precum practicile de piață sau exploatarea efectivă a operei. Plata unei sume forfetare poate fi admisă ținând seama de caracteristicile specifice fiecărui sector, dar această sumă trebuie stabilită în mod obiectiv și pertinent, ținând seama de elementele menționate anterior.

Pentru a stabili remunerația prevăzută de actul atacat, pârâtul nu s-a bazat pe date existente în sector, ținând seama de caracteristicile specifice ale acestuia. De exemplu, profiturile generate de exploatarea drepturilor conexe ale muzicienilor ONB sunt necunoscute și, prin urmare, nu pot constitui un criteriu de referință.

- 39 În cursul discuțiilor care au avut loc în perioada 2016-2019, propunerile ONB au evoluat, astfel încât, între mai 2017 și februarie 2021, propunerea sa a crescut de la 320 la 600 de euro pentru 25 de concerte, fără ca această evoluție să se bazeze pe vreun element de apreciere obiectiv și pertinent.
- 40 Nu se ține seama, prin comparație, de remunerarea drepturilor conexe care există de mulți ani în cadrul singurei orchestre de dimensiune și situație juridică similară celei a ONB, și anume Théâtre royal de la Monnaie. În acesta din urmă, mecanismul pus în aplicare pe baza unui „acord colectiv” prevede o remunerație de aproximativ 2 500 de euro pe an. Comparația demonstrează că muzicienilor ONB li se atribuie o remunerație care, în mod evident, nu este adecvată și proporțională – sau proporționată – și nu este nicidecum justificată de considerații obiective, pertinente și rezonabile.

Al doilea aspect

- 41 În cadrul celui de al doilea aspect, reclamantii susțin că actul atacat nu cuprinde niciun mecanism care să garanteze că va fi plătită titularilor de drepturi o remunerație suplimentară în caz de succes al exploatării prestațiilor titularilor de drepturi conexe.
- 42 Deși la articolul 4 alineatul 4 din actul atacat se prevede o indemnizație suplimentară, aceasta va depinde de executarea unui contract încheiat între ONB și o societate pe acțiuni de drept privat, care are ca scop producerea de spectacole, utilizând printre altele un mecanism de scutire fiscală. Această colaborare va permite ca profiturile să revină în cea mai mare măsură societății private și va impune ONB un maxim de cheltuieli de producție în detrimentul statului și al muzicienilor.
- 43 Prin urmare, actul atacat nu respectă nicidecum principiul înscris în Directiva 2019/790, care urmărește să garanteze remunerarea echitabilă a muzicienilor în caz de succes al exploatării interpretării sau al executării operelor artistice.
- 44 Articolul 4 alineatul 4 din actul atacat, care nu prevede nicio transparență în ceea ce privește contractele și cheltuielile de producție, face ca plata indemnizației suplimentare să fie absolut aleatorie, întrucât această plată nu poate să conducă în niciun caz la un deficit în executarea contractului ONB, iar toate cheltuielile variabile de producție sunt deductibile.
- 45 Remunerația forfetară prevăzută de actul atacat este doar indexată. Or, acest act realizează o cesiune pe durata drepturilor conexe (50 de ani) și la nivel mondial și nu prevede nicio dispoziție de ajustare a remunerației forfetare în cazul în care, în această perioadă, toate veniturile obținute din exploatarea prestațiilor ONB ar demonstra că această remunerație este disproporționat de scăzută în raport cu veniturile. Chiar dacă o înregistrare ar fi încununată de succes comercial, remunerația menționată nu va fi niciodată ajustată. Aceasta constituie o încălcare a articolului 20 din Directiva 2019/790 și a principiului remunerării adecvate și proporționale.

Al treilea aspect

- 46 Nicio dispoziție din actul atacat nu permite muzicienilor să controleze criteriile de determinare a remunerării drepturilor cedate și nici nu prevede vreun decont comun contradictoriu sau o comunicare sau un schimb de date referitoare la exploatarea drepturilor de către ONB. Întrucât nu au niciun drept de control asupra gestiunii societății de drept privat partenere, muzicienii nu vor avea nicio posibilitate de a verifica rezultatele exploatării drepturilor conexe generate de prestațiile pe care le vor fi furnizat în cadrul contractului dintre această societate și ONB.

Al patrulea aspect

- 47 Actul atacat nu cuprinde niciun mecanism care să permită retragerea drepturilor conexe de către titularii acestora în cazul neexploatării de către ONB și, prin urmare, nu respectă principiile prevăzute de Directiva 2019/790.

Teza pârâtului

- 48 Pârâtul susține că reclamantii nu sunt destinatari ai Directivei 2019/790 și că aceasta nu privește personalul statutar.

Cu privire la primul aspect

- 49 Articolul 18 din Directiva 2019/790 nu se opune ca remunerarea drepturilor conexe ale artiștilor interpreți sau executanți să fie stabilită prin decret regal pentru artiștii aflați sub regimul unui statut. Pentru artiștii angajați prin contract de muncă, autorul actului atacat ține seama de principiul libertății contractuale, astfel cum reiese din considerentele acestuia.
- 50 Pentru a putea aprecia caracterul adecvat și proporțional al remunerației artiștilor interpreți sau executanți, trebuie să se țină seama de faptul că drepturile cedate ale fiecăruia dintre muzicienii orchestrei nu au nicio valoare economică reală sau potențială fără drepturile de autor asupra operelor înregistrate, fără drepturile conexe ale celorlalți artiști ai ONB și fără drepturile conexe ale producătorului înregistrărilor cedate. Drepturile conexe ale artiștilor orchestrei reprezintă doar o mică parte din drepturile intelectuale care trebuie obținute de ONB pentru exploatarea liberă a prestațiilor muzicienilor. Remunerația artiștilor interpreți sau executanți vizați de actul atacat este adecvată și proporțională cu valoarea economică reală sau potențială a drepturilor cedate.
- 51 În plus, motivul invocat de reclamantii se raportează exclusiv la remunerația forfetară de 600 de euro și trece cu vederea multiplele alte remunerații prevăzute de actul atacat, care corespund în tot sau în parte veniturilor nete rezultate din exploatarea drepturilor cedate și, prin urmare, sunt în mod evident proporționale și adecvate.
- 52 Articolul 26 alineatul (2) din Directiva 2019/790 se referă la un „act”, iar nu la un „contract” sau la un „acord”, astfel încât expresia „act încheiat” include și actele adoptate de puterea executivă.

Cu privire la al doilea aspect

- 53 Directiva nu impune stabilirea remunerației artiștilor interpreți sau executanți din ONB în funcție de eventualul succes al exploatării prestației lor în toate cazurile, ci numai atunci când remunerația se dovedește disproporționat de scăzută în raport cu veniturile obținute din exploatarea interpretărilor sau a execuțiilor.

Cu privire la al treilea aspect

- 54 Criteriile de stabilire a remunerației forfetare de 600 de euro prevăzute la articolul 4 alineatul 3 din actul atacat sunt clare și pot fi controlate cu ușurință de muzicieni, care cunosc numărul de servicii la care au participat și știu dacă aceste servicii au făcut sau nu au făcut obiectul unei înregistrări. Criteriile de stabilire a altor remunerații proporționale sunt de asemenea clare (venituri nete după deducerea cheltuielilor variabile de producție). Este suficient ca muzicienii să reconstituie valoarea globală a veniturilor nete pornind de la procentul pe care l-au primit.

Teza intervenientei

- 55 Potrivit intervenientei, articolele 18-22 din Directiva 2019/790 nu sunt aplicabile decât în cadrul unei convenții de exploatare. În speță, ONB nu încheie o convenție de exploatare cu muzicienii săi.
- 56 Cu privire la primul aspect, întemeindu-se pe versiunile engleză și neerlandeză ale Directivei 2019/790, dar și pe considerentele (61) și (73) ale acesteia, ea susține că în mod incorect este vorba, la articolul 18, despre o remunerație „proporțională”, iar nu „proporționată”. Prin urmare, o remunerație este conformă cu directiva dacă este proporționată (cu valoarea economică reală sau potențială a drepturilor acordate prin licență sau transferate), indiferent dacă aceasta este, pe de altă parte, forfetară sau proporțională.
- 57 Actul atacat prevede într-adevăr o „remunerație adecvată și proporțională” în sensul directivei, întrucât muzicienii beneficiază de o remunerație forfetară anuală de 600 de euro care acoperă un număr maxim de 25 de servicii și de mai multe indemnizații proporționale cu veniturile nete ale ONB rezultate din exploatarea drepturilor lor conexe. Prin urmare, indemnizațiile prevăzute de actul atacat se află în mod evident într-un raport rezonabil cu valoarea economică reală a drepturilor astfel cedate. În sfârșit, remunerațiile prevăzute în actul atacat sunt conforme cu practicile din sector.
- 58 Articolul 18 din Directiva 2019/790 nu impune nicidecum ca cesiunea să fie realizată printr-o convenție distinctă de statutul muzicienilor în cauză, ci prevede, dimpotrivă, la alineatul (2), că „statele membre sunt libere să utilizeze diferite mecanisme”.

Cu privire la al doilea aspect

- 59 Indemnizațiile prevăzute de actul atacat nu pot fi calificate drept remunerație „disproporționat de scăzută în raport cu toate veniturile relevante ulterioare obținute din exploatarea operelor ori a interpretărilor sau a execuțiilor”, din moment ce acestea constau în special în remunerații proporționale cu veniturile nete rezultate din exploatarea drepturilor conexe și se situează între 50 și 100 % din veniturile nete obținute de ONB.

IV. Aprecierea instanței de trimitere

- 60 Problema dacă Directiva 2019/790 se aplică drepturilor conexe cedate în cadrul unui raport de serviciu statutar, pe de o parte, și problema dacă această directivă se opune adoptării unui act normativ unilateral privind cesiunea drepturilor conexe înainte de 7 iunie 2021, pe de altă parte, privesc fondul.
- 61 Pentru prima dată în cadrul prezentei proceduri, deși preambulul actului atacat menționează în mod expres Directiva 2019/790 și justifică conformitatea primului cu cea de a doua, pârâtul arată că „reclamantii nu pot solicita aplicarea articolelor 18-23 din directivă care formează capitolul 3 intitulat «Remunerația echitabilă în contractele de exploatare ale autorilor și ale artiștilor interpreți sau executanți» care se referă, astfel cum indică titlul, numai la artiștii angajați în temeiul unui contract de exploatare a drepturilor lor conexe, iar nu la personalul statutar”.
- 62 Intervenienta arată de asemenea că „este îndoielnic că aceste articole sunt aplicabile cesiunilor de drepturi conexe asupra prestațiilor realizate în cadrul unui contract de muncă sau al unui statut”. Aceasta se referă la considerentul (72) al directivei.
- 63 Pe de altă parte, pârâtul și intervenienta arată că directiva se aplică „fără a aduce atingere actelor încheiate sau drepturilor dobândite înainte de 7 iunie 2021”, în timp ce actul atacat realizează cesiunea drepturilor conexe ale muzicienilor ONB la data de 4 iunie 2021.
- 64 Argumentația pârâtului și a intervenientei ridică problema dacă Directiva 2019/790, în special articolele 18-23 din aceasta, vizează cazul cesiunii drepturilor conexe în cadrul unui raport de serviciu statutar și, în cazul unui răspuns afirmativ, dacă pârâtul era obligat să respecte aceste dispoziții atunci când a adoptat actul atacat, care privește cesiunea unilaterală a drepturilor conexe ale muzicienilor ONB, în termenul de transpunere a acestei directive.
- 65 Aceste întrebări privesc interpretarea dreptului Uniunii și, prin urmare, trebuie adresate Curții de Justiție a Uniunii Europene în temeiul articolului 267 TFUE.

V. Întrebările preliminare

- 1) Articolele 18-23 din Directiva (UE) 2019/790 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind dreptul de autor și drepturile conexe pe piața unică digitală și de modificare a Directivelor 96/9/CE și 2001/29/CE trebuie interpretate în sensul că se opun cesiunii pe cale normativă a drepturilor conexe ale personalului statutar pentru prestațiile realizate în cadrul raportului de serviciu?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ, noțiunile de „acte încheiate” și de „drepturi dobândite” prevăzute la articolul 26 alineatul (2) din Directiva (UE) 2019/790 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019

privind dreptul de autor și drepturile conexe pe piața unică digitală și de modificare a Directivelor 96/9/CE și 2001/29/CE trebuie interpretate în sensul că vizează și cesiunea drepturilor conexe realizată printr-un act normativ adoptat înainte de 7 iunie 2021?

DOCUMENT DE LUCRU